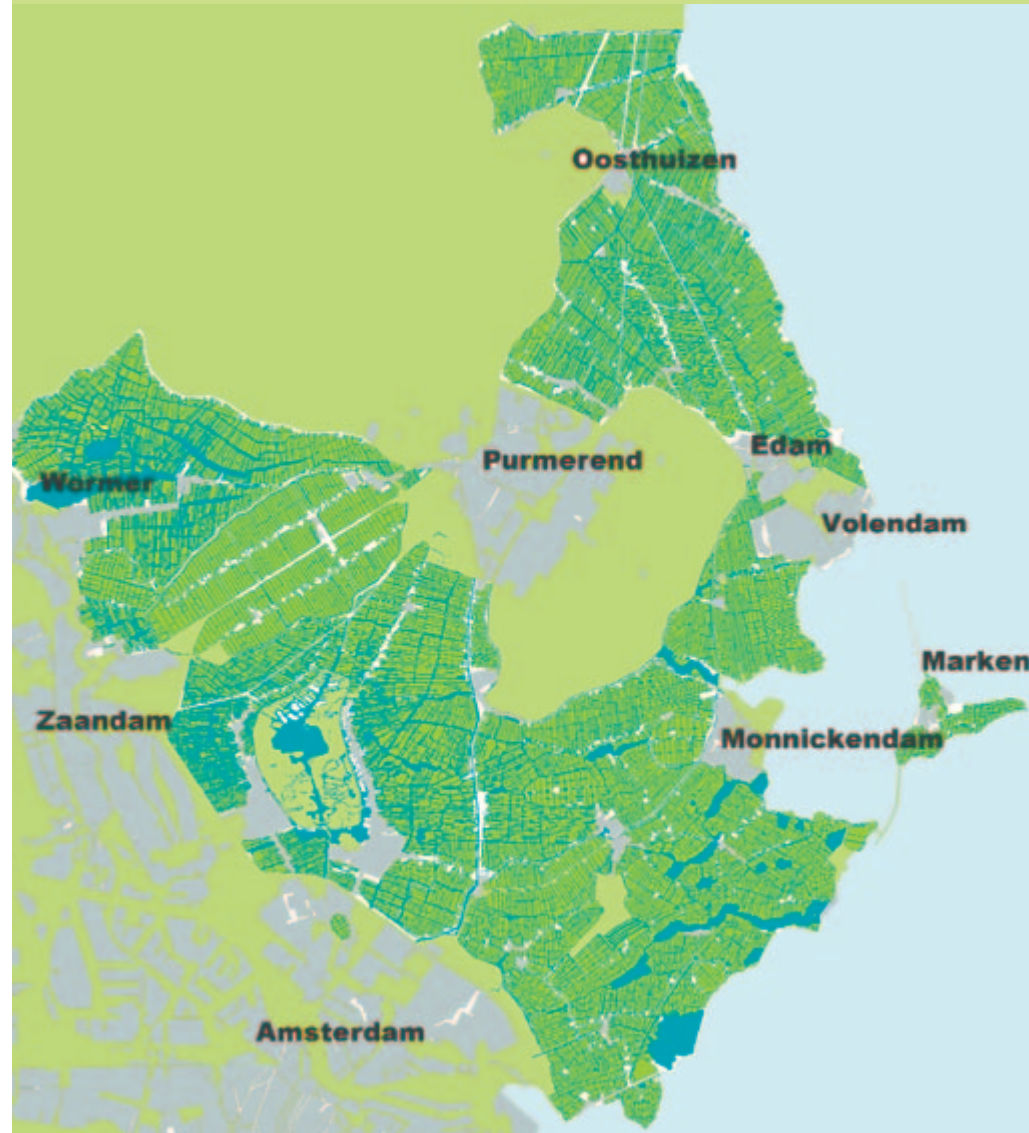

Samenwerkingsverband Waterland

Activiteitenverslag 1999-2004

In het Samenwerkingsverband Waterland (SVW) werken boeren en natuurbeschermers al meer dan 20 jaar aan agrarisch natuur- en milieubeheer. Coördineerde het SVW aanvankelijk ook de praktijk van weidevogelbescherming en slootkantenbeheer, sinds de oprichting van de Vereniging Agrarisch Natuurbeheer Waterland eind 1995 is het vooral een regionale denktank op het gebied van landbouw, landschap, natuur, milieu en water. In de periode 1999-2004, waarover dit verslag gaat, hield het SVW zich onder meer bezig met het groeiende probleem van de grauwe ganzen, met het veranderende Waterlandse landschap, met de toekomst van de grote oppervlakten reservaat en met de lastige relatie tussen veengrond en water.

1. Inleiding

Over het Samenwerkingsverband Waterland

In een uitgestrekt laagveengebied boven Amsterdam werken boeren en natuurbeschermers al meer dan 20 jaar samen. Die samenwerking ontstond in 1982 als resultaat van heftige discussies over het beheersplan voor Waterland en resulteerde in gezamenlijk weidevogelonderzoek en een gezamenlijk uitgebracht alternatief beheersplan. Het Samenwerkingsverband Waterland, toen bestaande uit de Werkgroep Jonge Boeren Waterland, de Milieufederatie Noord-Holland en het Centrum voor Landbouw en Milieu, bleek geen eendagsvlieg: er bleek grote behoefte aan het combineren van landbouw- en natuurkennis, het discussiëren daarover, het uitvoeren van gezamenlijk geformuleerd onderzoek en aan beter beleid voor het samengaan van landbouw en natuur.

De eerste jaren stond het weidevogelbeheer centraal, maar na enkele jaren is het scala aan onderwerpen aanmerkelijk verbreed. In de 23 jaar van zijn bestaan heeft het Samenwerkingsverband zich onder meer beziggehouden met:

- weidevogelbescherming. Vanaf de oprichting tot en met 1995 coördineerde het Samenwerkingsverband de vrijwillige weidevogelbescherming in Waterland. Daarnaast is eigen onderzoek gedaan naar weidevogels en effectieve beheersmaatregelen;
- botanisch slootkantbeheer (experimenten);
- boerenzwaluwen, zwarte sterns en grauwe ganzen;
- optimale mestaanwending in een veenweidegebied;
- de oprichting van een agrarische natuurvereniging;
- waterzuivering door helofytenfilters;
- natuurlijke oeververdediging;
- waterbeheer (peilverhoging, waterconservering, waterberging);
- de toekomst van het reservaatbeheer;
- de toekomst van het Waterlandse landschap.

Samenwerkingsverband en natuurvereniging

Met de daadwerkelijke oprichting van de Vereniging Agrarisch Natuurbeheer Waterland eind 1995 is de rol van het Samenwerkingsverband veranderd. Het 'praktische' natuurbeheer (coördinatie vrijwillige weidevogelbescherming, boerenzwaluwstellingen, slootkantbeheer) is overgenomen door de natuurvereniging. Het Samenwerkingsverband richt zich sindsdien sterker op visievorming en wil een bescheiden 'denktank' zijn voor het gebied. Daartoe volgt het Samenwerkingsverband kritisch de ontwikkelingen in praktijk en beleid, organiseert het discussiebijeenkomsten en verricht het projecten op het snijvlak van landbouw, natuur, milieu en water.

Van WCL naar Groene Long en Laag-Holland

Ten tijde van de vorige verslagperiode (1993-1998) was Waterland een Waardevol Cultuurlandschap (WCL) met een eigen projectbureau en een eigen budget voor projecten op het gebied van landbouw, natuur, landschap en recreatie. Het Samenwerkingsverband heeft vele van zijn projecten in die tijd mede met WCL-subsidie uitgevoerd. In 1999 is het WCL-beleid beëindigd en – na een tijdelijke lacune – opgevolgd door Gebiedsprogramma en -bureau De Groene Long. De Groene Long had bescheiden eigen middelen, maar was vooral bedoeld voor de initiatie en coördinatie van gebiedsprojecten (door middel van zogeheten gebiedsmakelaars) en regionale bundeling van geldstromen (loket voor subsidie-aanvragen). Inmiddels is het WCL opgevolgd door het Nationaal Landschap Laag-Holland, zoals aangekondigd in het SGR-2 en de Nota Ruimte. De komende jaren zullen Groene Long en Nationaal Landschap nauw verweven opereren. De status van Nationaal Landschap brengt overigens weer enig extra (zij het bescheiden) budget met zich mee.

2. Activiteiten 1999-2004

Waterzuivering met helofytenfilters

Tussen 1995 en 1998 experimenteerde het SVW op twee melkveebedrijven met zuivering van bedrijfsafvalwater met zogeheten helofytenfilters (riet-biezenfilters) als alternatief voor aansluiting op het riool of opvang in een septic tank. Hoewel niet alle kinderziekten in de sfeer van aanleg en onderhoud werden overwonnen, waren de zuiveringsresultaten veelbelovend. In 1999 verscheen het eindrapport *Waterzuivering met helofytenfilters - Een praktijkproef op twee melkveebedrijven in Waterland*.

Financiering: Waardevol Cultuurlandschap Waterland, provincie Noord-Holland en Hoogheemraadschap van Uitwaterende Sluizen in Hollands Noorderkwartier

Grauwe ganzen in Waterland

Waterland was één van de eerste gebieden in Nederland waar de grauwe gans aanmerkelijk in aantal toenam. Bracht het SVW de algemene problematiek van grazende vogels al in 1996 in beeld (rapport *Grazende vogels in Waterland – Opvang van ganzen, zwanen, meerkoeten en smienten*), de grauwe gans is een geval apart omdat hij in toenemende aantallen in het groeiseizoen in Waterland broedt en dan de hoeveelheid en kwaliteit van het gras voor het rundvee nadelig beïnvloedt. Daarmee is de agrarische ‘inpasbaarheid’ geheel anders dan die van wintergasten. Van 1996 tot 1998 heeft het SVW in samenwerking met de Rijksuniversiteit Groningen onderzoek gedaan naar de populatiedynamica van de grauwe ganzen in Waterland: waar komen ze vandaan, hoe gebruiken ze het gebied, hoe kunnen ze het beste worden beheerd? Daartoe is een groot aantal Waterlandse ganzen ‘geringd’ met een halsband. De Waterlandse broedvogels zoeken vooral in augustus en september in Flevoland voedsel op de tarwestoppel (rond de Oostvaardersplassen). De vogels zijn zelfs uit Spanje teruggemeld. De populatie die buiten het broedseizoen aanwezig is, blijkt mede uit Scandinavië afkomstig.

De beproefde reguleringsmaatregelen (schudden van eieren en afschot) blijken nauwelijks effectief. Aangezien de broedpopulatie groeit en het Jachtfonds de schadevergoeding in 1998 afschafte, komt het onderzoek tot de conclusie

dat het dringend gewenst is een gezamenlijk gedragen ganzenbeheerplan op te stellen – alleen onder deze voorwaarde kan nog vergoeding worden verkregen. In 1999 verschijnt het eindrapport *Grauwe ganzen in Waterland – De problematiek van een groeiende broedpopulatie*.

Daarna heeft de Natuurvereniging Waterland het stokje overgenomen, een ganzenbeheerplan opgesteld en dit met het verzoek om vergoeding naar het Jachtfonds (inmiddels omgedoopt tot Faunafonds) gestuurd. Op basis van het beheerplan kregen de boeren hun schade uitgekeerd. Bij de intrede van de Flora- en Faunawet is de situatie veranderd en is de grauwe gans een beschermde vogel geworden. De provincie gaf echter nog steeds op basis van het beheerplan ontheffingen om de eieren van de grauwe gans te schudden en voor afschot. Ondanks die maatregelen is het aantal ganzen sterk toegenomen. Alleen al in Noord-Holland gaat het om circa 15 à 20.000 vogels. In december 2004 hebben Gedeputeerde Staten het Faunabeheerplan aangenomen. Het plan stelt een grens aan de populatie-omvang en beoogt in Noord-Holland een halvering van de actuele populatie. Daartoe worden afschot en het schudden en prikken van eieren toegestaan. In Waterland en de Zeevang streeft de provincie naar een maximale broedpopulatie van 140 paren, hetgeen voldoende zou moeten zijn om de soort in stand te houden. Landelijk wordt voorzien in 2.500 hectare opvanggebied voor overzomerende grauwe ganzen, met name in natuurgebieden. Het is nog onduidelijk hoeveel hiervan in Waterland terecht zal komen. De Agrarische Natuurvereniging Waterland wil verkennen tegen welke voorwaarden agrariërs bereid zijn invulling te geven aan dit beleid.

Financiering: Waardevol Cultuurlandschap Waterland en provincie Noord-Holland

Water in Waterland

In het rapport *Waterland op weg naar de 21e eeuw* (1998) concludeert het SVW dat het zinvol is om verschillende thema's toekomstgericht verder uit te werken, waaronder:

- landbouw en water: zijn waterberging en peilverhoging haalbaar? Kan landbouw überhaupt samengaan met behoud van het veenpakket?
- natuur en landschap: welke natuur en welk landschap willen we in Waterland behouden? En hoe kan het agrarisch reservaatbeheer beter worden georganiseerd?

Voor de eerste vraag en het laatste deel van de tweede vraag (reservaatbeheer) zijn in 1999 projecten gestart, twee jaar later gevolgd door een specifiek landschapsproject (zie 'Landschappen van Waterland').

De provincie Noord-Holland formuleert eind jaren '90, deels in navolging van het rijk (Nota waterbeleid 21e eeuw, Structuurschema Groene Ruimte-2) beleidsmaatregelen in de sfeer van peilverhoging, behoud van het veenpakket en ruimte voor waterberging. In het project 'Water in Waterland' heeft het SVW de relaties tussen landbouw en water in een veengebied nader uitgediept en in samenspraak met de streek het draagvlak gepeild voor de beleidsmaatregelen die de overheid in petto heeft. Het gelijknamige rapport, dat in 2000 verscheen, concludeert onder meer het volgende:

- er is te weinig kennis over landbouw mét water, dus over de mogelijkheden van meervoudig grondgebruik;
- de relatie tussen grondwaterpeil en slootpeil is in veengebieden niet rechtlijnig. Dit fenomeen leidt niet zelden tot verkeerde beleidsmaatregelen;
- landbouw, die een zekere ontwatering nodig heeft, gaat in beginsel niet samen met behoud van het veenpakket, dat permanente plas-dras vereist. Behoud van het veenpakket is dus een heel andere doelstelling en vergt andere maatregelen dan behoud van het veenweidelandschap. Dit laatste doel vergt juist enige ontwatering en instandhouding van de landbouw;
- er is onder de agrariërs enig draagvlak voor tijdelijke waterberging. Als de waterbeheerders in Waterland op zoek zijn naar extra bergingscapaciteit, vallen op dit punt wellicht zaken te doen.

Het SVW heeft de resultaten later mede gebruikt voor het formuleren van een reactie op het VISTA-rapport 'Dilemma's van het Hollandveen' (zie verderop). In de jaren daarna is het beleid ten aanzien van water in Waterland overigens aanmerkelijk bijgesteld.

Financiering: Waardevol Cultuurlandschap Waterland en provincie Noord-Holland

Toekomst reservaatbeheer

Het gaat lang niet overal goed met het reservaatbeheer. En omdat boeren een belangrijke rol bij het beheer van de reservaten, ligt een belangrijke sleutel naar een beter beheer in betere afspraken tussen terreinbeheerders en boeren. Omdat in Waterland een relatief groot aandeel reservaten kent, heeft het SVW in 1999 het reservaatbeheer onder de loep genomen. De natuurresultaten laten in de Noord-Hollandse veenweidereservaten een zeer wisselend beeld zien: in sommige gebieden gaat het goed en wordt zelfs vooruitgang geboekt, in andere gaan de natuurwaarden sterk achteruit. In het laatste geval heeft dat vooral te maken met 'over-extensivering' en verzuring (bijv. door het achterwege laten van bemesting), met een grotere eenvormigheid van het beheer en met de teruglopende animo bij boeren voor het beheer. In het rapport *Reservaatbeheer door boeren – Voorstellen voor het reservaatbeheer in veenweidegebieden in Noord-Holland*, dat in 2000 verschijnt, breekt het SVW een lans voor een grotere samenwerking, leidend tot gezamenlijk gedragen reservaatgebruiksplannen, vergezeld van duurzame beheerscontacten en vergoedingen.

De Natuurverenigingen in Noord-Holland Midden hebben kort daarna samen met de terreinbeheerders een project geformuleerd om die samenwerking concreet gestalte te geven.

Financiering: Waardevol Cultuurlandschap Waterland en provincie Noord-Holland

Teelthandleiding voedergranen in Waterland

Zelf geteelde granen kunnen een waardevolle vervanging zijn van duur aangekocht krachtvoer. Maar een dergelijke 'akkerbouwmatige' teelt werd in Waterland lang voor onmogelijk gehouden. Tussen 1995 en 1997 heeft het Samenwerkingsverband op vijf melkveebedrijven geëxperimenteerd met de teelt en vervoeding van wintertarwe. Hoewel de teelt in een veenweidegebied niet van een leien dakje gaat, waren de resultaten niettemin veelbelovend. Daarom heeft het Samenwerkingsverband een beknopte teelthandleiding opgesteld en deze verspreid onder de Waterlandse agrariërs. Ondanks de goede perspectieven heeft de teelt in de daaropvolgende jaren geen hoge vlucht genomen.

Financiering: Waardevol Cultuurlandschap Waterland, recreatieschap Waterland en Samenwerkingsverband Waterland

Ervaringen met elektronische nestdetectie

Bij het opsporen van weidevogellegfels om deze te beschermen worden lang niet alle legfels gevonden. Dat geldt vooral voor kleine en/of goed verstopte legfels zoals die van tureluur, veldleeuwerik en diverse eenden. Dit ondermijnt het beschermingsresultaat. Daarom wordt al langer gezocht naar elektronische (infrarood) detectietechnieken die gebruik maken van het warmteverschil tussen een legsel of kuiken en zijn omgeving. In 1994 heeft het Samenwerkingsverband in samenwerking met de firma Hollandse Signaalapparaten uit Hengelo geëxperimenteerd met zo'n techniek. Belangrijkste manco waren de vele foutmeldingen: detecties die geen legsel of vogel bleken te zijn. In 1999 heeft het SVW opnieuw enkele experimenten uitgevoerd met een nieuw apparaat, de Deense Agroguard. Dit apparaat gaf echter eveneens veel foutmeldingen. Door het grote detectiebereik (voorop de trekker) was bovendien de exacte locatie van het legsel lastig vast te stellen. De resultaten van beide experimenten zijn in 2000 vastgelegd in het rapportje *Elektronische detectie van weidevogellegfels - Praktijkervaringen in Waterland 1994-1999*.

In de jaren daarna hebben ook anderen (waaronder Wageningen Universiteit en Research) zich gebogen over bruikbare technieken. Daarbij is gebleken dat ook nieuwere typen infraroodtechnieken (en Nederlands en een Duits ontwerp) in het veld teveel foutmeldingen geven. Deze onderzoeken bevelen aan om technologische verbeteringen vooral te zoeken in combinatie van infrarood- met microwavesensoren en in koppeling met GPS-technieken voor de bepaling van de exacte locatie. Vanwege de vooralsnog beperkte bruikbaarheid worden daarnaast echter doelmatige (niet-elektronische) beschermingsmaatregelen bepleit.

Financiering: provincie Noord-Holland

Internationale beschermingstitels voor Waterland?

In de loop der jaren is Waterland bestempeld met vele gebieds- en beleidscategorieën. Die stempels brachten soms bedreigingen mee, maar soms ook nieuwe kansen. De afgelopen decennia zijn er ook steeds meer internationale beschermingscategorieën geïntroduceerd: door de VN (Unesco), de Raad van Europa en de Europese Unie (m.n. Habitat- en Vogelrichtlijn). Het Samenwerkingsverband heeft in 2000 een bescheiden eigen project uitgevoerd om te bezien hoe de internationale status van Waterland kan worden versterkt en welke kansen of bedreigingen zo'n status met zich meebrengt.

Het blijkt dat veel internationale beschermingstitels louter administratief van aard zijn (zoals de VN-lijst van beschermde gebieden) of zijn bedoeld als 'eervolle vermelding' (zoals de titels van de Raad van Europa). Dat geldt niet voor de EU-Habitat- en Vogelrichtlijn, waaronder de Nederlandse overheid in Waterland enkele duizenden hectare heeft aangewezen. Voordeel van deze aanwijzingen is dat deze gebieden een betere bescherming garanderen tegen aantastingen van buitenaf (zoals bebouwing). Beperking is echter dat ze niet motiverend zijn: er zit nauwelijks budget aan vast en ze leiden tot een 'bevrozende' planologie. Op grond hiervan bepleit het Samenwerkingsverband actievere, stimulerender internationale beschermingstitels en uitbreiding daarvan naar 'multifunctionele' gebieden waar natuur samengaat met andere functies zoals landbouw.

De projectresultaten zijn neergelegd in het rapportje Een internationale beschermingstitel voor Waterland? – Kansen en beperkingen van aanwijzing als internationaal 'erkend' beschermingsgebied (2000) en een artikel Stimulerender internationale beschermingstitels voor cultuurlandschappen gewenst in het tijdschrift De Levende Natuur (2001).

Financiering: Samenwerkingsverband Waterland

Toekomst voor moderne melkveehouders?

Het algemene beeld van Waterland is dat van een kwijnend probleemgebied, waar de landbouw eigenlijk nauwelijks nog te redden is. Sommigen grijpen dat beeld aan om grootschalige natuurontwikkeling (omvorming tot moeras) te bepleiten. Maar is het beeld terecht? Omdat het Samenwerkingsverband benieuwd was naar de toekomstverwachting van jonge, moderne veehouders in Waterland, organiseerde het SVW voorjaar 2002 een bijeenkomst met ongeveer 20 van hen. Daar bleek dat veel van deze veehouders het gebied juist ook veel voordelen toedichten, met name in de vorm van een lage kostprijs door de lage grondprijzen en het hoge productievermogen van veengrond. Afgezien van de plannen voor peilverhoging en waterberging zien zij de vele beleidsplannen voor Waterland niet als een bedreiging. Zij ervaren agrarisch natuur- en landschapsbeheer als een gegeven, maar zijn sceptisch over de ver-

diensten die daaruit voortvloeien. In het manifest Toekomst voor boeren en natuur in Waterland – de visie van moderne melkveehouders (2003) concludeert het Samenwerkingsverband dat voor deze veehouders aangepast beleid nodig is. Het manifest is begin 2003 naar alle relevante partijen gestuurd.

Financiering: Samenwerkingsverband Waterland

Dilemma's van het Hollandveen

Begin 2002 publiceerde bureau VISTA in opdracht van het ministerie van LNV het rapport 'Dilemma's van het Hollandveen'. Dit rapport moest bouwstenen opleveren voor het veenweidebeleid in het tweede Structuurschema Groene Ruimte. In de ogen van het SVW, dat net een project 'Water in Waterland' had uitgevoerd, sloeg het rapport op een aantal punten de plank mis waar het gaat om functiecombinaties met water in veenweidegebieden. Omdat dit gemakkelijk zou kunnen leiden tot verkeerde beleidskeuzen, heeft het SVW samen met de Agrarische Natuurvereniging Waterland een reactie geformuleerd waarin het dilemma van de veen(weide)gebieden (zie terug), de mogelijkheden voor functiecombinaties en de financiële consequenties van verschillende keuzen nauwkeurig worden verwoord. De notitie VISTA-rapport niet geschikt voor besluitvorming over toekomst veengebied (2002) is toegevoerd aan alle relevante partijen. Ook is overleg gevoerd met toenmalig directeur Grijns van LNV-NW.

Financiering: Samenwerkingsverband Waterland

Landschappen van Waterland

Het Samenwerkingsverband maakt zich zorgen om het Waterlandse landschap: de bebouwing ruikt op, het aantal boeren, en daarmee de kwaliteit van het landschap, nemen snel af en de kwaliteit van de natuurgebieden laat plaatselijk te wensen over. Daarom heeft het SVW een project geformuleerd waarin de landschappelijke veranderingen van de afgelopen decennia worden geanalyseerd en de mogelijkheden worden verkend voor nieuwe of betere beleids- en financieringsinstrumenten voor het landschap. In het kader van het project, dat grotendeels in 2003 wordt uitgevoerd, zijn verschillende discussiebijeenkomsten met 'gebiedskenners' en beleidsmakers georganiseerd. In het rapport *Landschappen van Waterland – Analyse van veranderingen en aanbevelingen voor het Nationaal Landschap (2004)* pleit het SVW onder meer voor:

- helderder en daardoor toetsbaarder landschapsdoelen;
- stringenter regulering van 'rode functies' (bijv. door een hoge bebouwingsheffing en/of introductie van 'landschapscompensatie' analoog aan natuurcompensatie);
- koppelen van nieuwe woonvergunningen in het landelijk gebied aan een actieve beheersplicht (conform de gebiedsdoelen) van de bijbehorende grond;
- introductie van nieuwe beheerpakketten met een betere financieringsbasis voor het landschapsbeheer: een landschapspremie (een soort bergboerenpremie-plus), een speciaal reservatenpakket voor Laag-Holland en een nieuw mozaïekpakket voor de grutto.

Het Samenwerkingsverband heeft het rapport voorjaar 2004 gepresenteerd in de Poelboerderij bij de start van het Nationaal Landschap Laag-Holland.

Financiering: provincie Noord-Holland en De Groene Long (Subsidieregeling Gebiedsgericht Beleid)

Vossenpredatie

De vos begon in de jaren '90 met een opmars, zowel in aantal als in geografisch opzicht (van Oost- naar West-Nederland). Was de verspreiding voorheen vooral beperkt tot natuurgebieden (bos en duin) en was de agrarische overlast (kippenroof) beperkt, nu ontpopt de vos zich als één van de belangrijkste predatoren van weidevogellegfels en –kuikens. Dat is uitermate frustrerend voor boeren en vrijwilligers die zich in weidevogelrijke gebieden als Waterland jarenlang hebben ingespannen voor broedsucces. Eind jaren '90 werd de vos ook in Waterland gesignaleerd, eerst in landschapselementen (riet, bosjes), later ook op en rond het erf. Het Samenwerkingsverband, dat immers aan de wieg heeft gestaan van de weidevogelbescherming in Waterland, heeft in 2002 overleg gevoerd met bioloog en vossenkundige Gerrit-Jan de Bruyn en een vossenexcursie georganiseerd. Vanuit de ecologie van de vos blijken er verschillende aangrijpingspunten om de predatie te beperken. De Agrarische Natuurvereniging Waterland heeft deze inzichten meegenomen in het werk rond weidevogelbeheer. Tegelijk loopt een landelijk Project Predatie, waarin wordt nagegaan welke predatoren verantwoordelijk zijn voor het leeghalen van weidevogellegfels. Waterland was één van de regio's waar dit onderzoek plaatsvond.

Mede geïnspireerd op het bezoek en de lezing van Gerrit-Jan de Bruyn heeft de agrarische natuurvereniging het initiatief genomen meer informatie en voorlichting te geven aan boeren, vrijwilligers en natuurbeschermingorganisaties over de vos en handvatten om predatie door de vos te voorkomen. In het project 'De vos en weidevogelbescherming' heeft de natuurvereniging de boeren, vrijwilligers en natuurbeschermingsorganisaties, die veel met vossenpredatie in aanraking komen, willen motiveren om de weidevogels blijvend te beschermen. In 2004 is geëxperimenteerd met speciale voswerende nestbeschermers. De resultaten bij de kievit waren goed. De grutto bleek juist in de dichte nestbeschermers extra predatie-gevoelig. In de loop van 2005 zal een brochure verschijnen en een uitgebreide rapportage met bevindingen. Deze bevat onder meer een landschapsanalyse, waarbij de landschappelijke aspecten van de toename van predatie worden gesignaleerd en aanbevelingen zullen worden gedaan om het landschap minder aantrekkelijk te maken voor de vos.

Benutting weidevogelgegevens

Het Samenwerkingsverband en de Natuurvereniging Waterland beschikken inmiddels over een uitgebreide set van 20 jaar weidevogelgegevens. Over een deel van die periode zijn ook gegevens over grondgebruik en/of waterpeil beschikbaar. Het Samenwerkingsverband beraadt zich momenteel intern en extern (o.a. met de nieuwe hoogleraar agrarisch natuurbeheer Geert de Snoo) over de mogelijkheden om deze te benutten voor het verkrijgen van nieuwe inzichten.

Overleg met de natuurvereniging

Omdat de activiteiten van SVW en natuurvereniging soms dicht bij elkaar liggen en er ook enige persoonlijke overlap is, is zorgvuldige afstemming gewenst. Daarom vindt in beginsel eens per jaar overleg plaats tussen bestuursleden van beide organisaties om activiteiten en plannen af te stemmen. Sommige activiteiten worden samen met de natuurvereniging uitgevoerd, soms ook benut de natuurvereniging de resultaten van SVW-projecten (zodra deze rijp zijn voor de praktijk).

Lezingen,
presentaties,
bezwaarschriften,
discussiebijeenkomsten

- Het Samenwerkingsverband heeft in de verslagperiode zes discussiebijeenkomsten georganiseerd over reservaatbeheer, waterbeheer, landschap(sbeleid) en de toekomst van de melkveehouderij. Deze vonden alle plaats in het kader van eerder genoemde projecten.
- Het Samenwerkingsverband heeft in 2001 een bezwaarschrift ingediend tegen onderdelen van het landinrichtingsplan, te weten de toedeling van reservaatgronden aan agrariërs die voorheen geen grond in reservaat hadden (en vice versa). Het Samenwerkingsverband pleit al jaren voor 'toedeling over de grenzen': flexibele begrenzing van reservaatgebieden, waardoor de toedeling veel soepeler kan verlopen. In 2002 heeft de rechter het bezwaar niet ontvankelijk verklaard omdat het Samenwerkingsverband geen materiële belangen heeft bij de inrichting. Ook soortgelijke bezwaren van individuele agrariërs zijn echter niet gehonoreerd. Overigens ontstond kort daarna in Brabant interessante jurisprudentie, toen een bezwaarschrift van een niet-materieel betrokken partij wél ontvankelijk werd verklaard. Het Samenwerkingsverband heeft niettemin afgezien van verdere juridische stappen.
- Jaap Honingh van het Samenwerkingsverband verzorgt jaarlijks een college over agrarisch natuurbeheer aan de Agrarische hogeschool Dronten.
- Jaap Honingh verzorgde in 2004 ook een zogeheten Areopagus-lezing over landbouw en landschap in Waterland.

3. Organisatie

Deelnemers

Het Samenwerkingsverband, dat sinds 1995 een stichting is, had in de verslagperiode de volgende bestuursleden:

- Wouter van der Weijden, voorzitter
- Henk de Gier, vice-voorzitter
- Simon Hoogendoorn, penningmeester
- Adriaan Guldemond
- Jaap Honingh
- Dirk Tanger
- Paul Terwan
- Frank Visbeen.

Daarnaast namen met enige regelmaat deel:

- Nico Jonker
- Frode Numan
- Klaas Smit.

Willem van Rooyen (Stichting Behoud Waterland) is adviseur en agendalid.

Het Samenwerkingsverband vergaderde tot 2001 eens per twee weken en sindsdien eens per vier weken.

Personeel

In 1999 is Frode Numan nog gedeeltelijk in dienst geweest bij het SVW. Vanaf 2000 heeft SVW niemand meer in dienst genomen en alle voorkomende werkzaamheden uitbesteed: het secretariaat aan de Agrarische Natuurvereniging Waterland, projecten aan externe bureaus.

4. Publicaties

Publicaties 1999-2004

Rapporten

- Waterzuivering met helofytenfilters - Een praktijkproef op twee melkveebedrijven in Waterland. 1999. € 11,50
- Grauwe ganzen in Waterland – De problematiek van een groeiende broedpopulatie. 1999. 30 pp. € 11,50
- Voedergranen telen in veenweidegebieden. 2002. 12 pp. € 1,25.
- Elektronische detectie van weidevogellegfels - Praktijkervaringen in Waterland 1994-1999. 2000. 10 pp. € 4,50
- Reseruaatbeheer door boeren – Voorstellen voor het reseruaatbeheer in veenweidegebieden in Noord-Holland. 2000. 44 pp. € 9,-
- Water in Waterland – Feiten en meningen over waterpeilen en waterberging en voorstellen voor toekomstig beleid. 2000. 40 pp. € 9,-
- Een internationale beschermingstitel voor Waterland? – Kansen en beperkingen van aanwijzing als internationaal 'erkend' beschermingsgebied. 2000. 11 pp. € 4,50
- Landschappen van Waterland – Analyse van veranderingen en aanbevelingen voor het Nationaal Landschap. 2004. 64 pp. € 15,-

Artikelen en extern verspreide notities

- Stimulerender internationale beschermingstitels voor cultuurlandschappen gewenst. In: De Levende Natuur, jg. 102, nr. 3 (mei 2001), p. 130-131.
- VISTA-rapport niet geschikt voor besluitvorming over toekomst veengebied. 2002.
- Toekomst voor boeren en natuur in Waterland – de visie van moderne melkveehouders. 2003.

Overige nog voorradige publicaties

- Mest in Waterland – Naar een optimaal gebruik van mest in een veenweidegebied. 1990. € 9,-
- Boerenzwaluwen in Waterland – Tips om het broeden op melkveebedrijven te stimuleren. 1993/1998. € 3,50
- Grazende vogels in Waterland – Opvang van ganzen, zwanen, meerkoeten en smienten. 1996. € 11,50
- De plantenkant van Waterland – Experimenten met botanisch slootkantbeheer. 1997. € 11,50
- Natuurlijke oeververdediging in Waterland – Vier jaar ervaring met wilgenschoeiingen op vijf agrarische bedrijven. 1997. € 9,-
- Waterland op weg naar de 21e eeuw – Verkenning van meningen en een voorstel voor visievorming. 1998. € 5,-
- Activiteitenverslag Samenwerkingsverband Waterland 1993-1998. 1999.

Inhoud

1. Inleiding	1
2. Activiteiten 1999-2004	3
3. Organisatie	14
4. Publicaties	15

Colofon

Uitgave: Samenwerkingsverband Waterland
Tekst: Paul Terwan m.m.v. Frank Visbeen
Foto's: archief Samenwerkingsverband (F. Visbeen, F. Parmentier, W. Edel, E. Kortlant), Paul Terwan, Natuurvereniging Waterland
Vormgeving: Wrik (BNO) Utrecht
Druk: Libertas, Bunnik

Maart 2005

Dit verslag en de hierin genoemde publicaties zijn verkrijgbaar bij het Samenwerkingsverband Waterland, Koemarkt 53-I
1441 BD Purmerend
tel. 0299 - 43 74 63
fax 0299 - 43 02 98
Rabo-rekening: 35 40 52 500
KvK: S 236332